

TURİZM İŞLETMELERİNDE NAKİT YÖNETİMİ VE NAKİT AKIMLARININ FİRMA PERFORMANSINA ETKİSİ ¹

Fatih KONAK² Merve ÇELİK³

Makale İlk Gönderim Tarihi / Recieved (First): 02.05.2023

Makale Kabul Tarihi / Accepted: 05.05.2023

Atıf/©: Konak, F., Çelik, M. (2023). Turizm İşletmelerinde Nakit Yönetimi Ve Nakit Akımlarının Firma Performansına Etkisi. Journal of Management Theory and Practices Research, 4(1), 1-17

Özet

Nakit kavramı ve yönetilmesi firmaların buldukları sektör yapıları ne olursa olsun faaliyetlerini devam ettirebilmeleri için hayati bir öneme sahiptir. İşletmeler üretim yaptıkları süreç boyunca nakitte ihtiyaç duydukları durumda finansman bulmaları, tam tersi durumda nakit fazlalıkları olduğunda da yatırım yaparak değerlendirmeleri gerekmektedir. Turizm işletmeleri ürettikleri ürün yapısına bakıldığında hizmet üreten firmalardır. Üretiminin büyük çoğunluğu hizmet olmasından dolayı diğer firmalardan farklı bir nakit yönetimi izlemesi gerekmektedir. Nakit yönetiminin önemi ve firma performansı üzerindeki olası etki dikkate alındığında, bu çalışmanın amacı turizm işletmelerinin nakit akımı ile firma performansları arasında kurduğu denge ve nakit tutarının performansı nasıl etkilediğini incelemektir. Borsa İstanbul Turizm Endeksi'nde (BİST) yer alan 7 turizm işletmesinin 2012-2021 yılları arasındaki verileri kapsamında, nakit yönetimi ve firma performansı arasındaki ilişki Panel Veri Analizi ile ortaya konmuştur. Elde edilen bulgulara göre, nakit yönetiminin firma performansına etkisi gözlemlenirken, işletme faaliyetlerinden sağlanan nakit akışlarının özellikle özkaynak karlılığı üzerinde pozitif ve istatistiksel olarak anlamlı öne çıkmıştır. Nihai olarak, turizm sektöründe faaliyet gösteren firmalar için, veri seti ve model kısıttan da, nakit yönetimi ve firma performansı arasındaki etkisi hakkında bilgi sağlayıcı bulgular piyasa katılımcılarının kullanımına sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Nakit Yönetimi, Firma Performansı, BİST Turizm Endeksi

JEL Kodu: G10, G18

CASH MANAGEMENT IN TOURISM ENTERPRISES AND EFFECT OF CASH FLOWS ON FIRM PERFORMANCE

Citation /©: Konak, F., Çelik, M. (2023). Turizm İşletmelerinde Nakit Yönetimi Ve Nakit Akımlarının Firma Performansına Etkisi. Journal of Management Theory and Practices Research, 4(1), 1-17

Abstract

The concept of cash and its management is of vital importance for companies to continue their activities regardless of their sectoral structure. During the production process, businesses need to find financing when they need cash, and on the contrary, they need to invest and evaluate when they have excess cash. Tourism enterprises are companies that produce services when the product structure they produce is considered. Since the majority of its production is services, it has to follow a different cash management than other companies. Considering the importance of cash management and its possible impact on firm performance, the aim of this study is to examine the balance established by tourism enterprises between cash flow and firm performance, and how cash amount affects performance. Within the scope of the data of 7 tourism enterprises included in the Borsa Istanbul Tourism Index (BIST) between 2012 and 2021, the relationship between cash management and firm performance was revealed by Panel Data Analysis. According to the findings, while the effect of cash management on firm performance was observed, cash flows from operating activities stood out as positive and statistically significant, especially on return on equity. Finally, for companies operating in the tourism sector, in the data set and model reduction, information providing information about the interaction between cash management and firm performance has been made available to market participants.

Keywords: Cash Management, Firm Performance, BIST Tourism Index.

JEL Classification: G10, G18

1 Bu çalışma Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı'nda "Turizm İşletmelerinde Nakit Yönetimi Ve Nakit Akımlarının Firma Performansına Etkisi" başlığı ile hazırlanan Yüksek Lisans tezinden türetilmiştir.

2 Doç.Dr., Hitit Üniversitesi İİBF İşletme Bölümü, Çorum/Türkiye, E-mail: fatihkonak@hitit.edu.tr, Orcid No:0000-0002-6917-5082

3 İşletme ABD Bilim Uzmanı, Eskişehir/Türkiye, mervecelik5684@gmail.com, Orcid No: 0000-0002-6794-0393

1. GİRİŞ

Nakit, faaliyet ve kullanım yönünden bakıldığında büyük bir yelpazeye sahip varlık yapısını oluşturmaktadır. İşletmelerin, bireylerin veya ülkelerin devamlılıklarını ve büyüyebilmeleri için gerek duydukları hayati bir kavramdır. Nakit tek başına incelendiğinde getirisi olmayan varlık yapısına sahip olmasına rağmen işletmelerin ihtiyaç duyduğu bir kaynaktır. Firmaların faaliyetlerini sürdürebilmeleri için ihtiyaç duyduğu çoğu gereksinimlerini nakit ile karşılamaktadırlar. Bundan dolayı da nakit firmalar için likiditeye sahip varlıktır. Her alanda kullanılan ve firmalar için önem düzeyi yüksek olan nakdin yönetilmesi gerekmektedir. Nakit yönetiminin yapılmasının asıl amacı firmaların nakit fazlalıkları ile eksiklikleri olduğu durumlarda yöneticilerin kararlar alması veya geleceğe yönelik yapılan nakit değişikliklerine dair tahminleri dikkate alarak bir yönetim planlamasının yapılmasıdır. Firmaların bu kapsamda yönetilmesinde ve yöneticilerin karşılaştıkları nakit eksikliği olduğu durumda nerelerden finansman sağlanacağı, fazla olduğu durumlarda nerelere yatırım yapılarak değerlendirileceği veya firmanın gelecek dönemlerde ne kadar nakit bulundurması gerektiğine dair analizler yapılması gerekmektedir. Nakit firmalar için büyük bir öneme sahip ve ne kadar çok değerli olsa da hiçbir yönetici fazla nakdi firmasında bulundurmak istemez. Fazla atıl fonların bulundurulması firmalara istenmedik maliyetleri yüklemektedir. Bu maliyetlerden kaçınmak içinde yöneticiler atıl fonları yatırımlara dönüştürerek gelir sağlamayı amaçlamaktadırlar.

Firmaların faaliyet yapıları içerisinde oluşabilecek girdi ve çıktılarının yanı sıra ülke ekonomisi, enflasyon veya faiz oranları çerçevesinde de belirli bir nakit yönetimi izlemesi gerekmektedir. dış etmenleri de dikkate alarak firmanın optimum nakit düzeyini belirlemesine yönelik çalışmalar yapılması gerekmektedir. Yöneticiler faaliyet dönemi içerisindeki nakdin durumunu yönetmekle birlikte firmanın gelecek nakit miktarını da tahmin etmektedir. Yüksek tutarlı nakit çıkışlarının olması, her zaman optimum düzeyde nakdin işletmede bulundurulmasını zorunlu tutmaktadır (Ulusoy vd., 2019) Bunun gerçekleştirilmesi içinde nakit giriş ve çıkışlarının tutulduğu nakit akımlarının alanında uzman kişiler tarafından firmanın değerini arttırmaya yönelik çalışmaların, yatırımların ve geleceğe dair planlamaların yapılmasını sağlamaktadır.

Nakit firmaların buldukları sektör yapısına veya ürettikleri ürün yapısına göre değişiklik göstermektedir. Firmaların nakit yönetimlerini borç oranları, alacaklarının süresi veya satış hacmine göre ellerinde bulundurulması gereken nakit miktarını belirlemektedirler. Bu kapsamda turizm işletmeleri hizmet yoğunluğundaki işletmeler olmasından ve somut bir mal üretimi olmamasından dolayı nakit bulundurma miktarı ve yönetimi diğer firmalara göre farklılık göstermektedir. Turizm işletmelerin faaliyet yapılarına ve sürelerine bakıldığında mevsimsel bir yapıya sahiptir. Yılın belirli dönemlerinde faaliyetlerinde çoğalma ve diğer zamanlarda azalma ve bazen duraklama da gerçekleşebilmektedir. Bundan dolayı dış etmenler tarafından çok çabuk etkilenmektedir. Buna örnek vermek gerekirse 2019'un son çeyrek döneminde gerçekleşen küresel salgının firmalar açısından incelendiğinde üretim firmalarından çok turizm işletmelerini daha fazla etkilemiştir. Seyahat yasaklarının getirilmesi ile birlikte birçok işletmenin faaliyetlerini durdurmasına neden olmuştur. Bu gibi olağan üstü durumları da göz önünde bulundurularak nakit yönetiminin yapılması gerekmektedir. Bu şekildeki işletmelerin nakit yönetimlerini iyi yapmaması veya geleceğe yönelik tahminlerinde yanlışlıkların yapılması firmaların iflasına kadar gitmelerine neden olmaktadır.

İlgili akademik yazında firmaların nakit yönetimi- firma performanslarının arasındaki ilişki ve turizm sektörü özelinde yapılan çalışmalar ortaya konmuştur. Karadeniz (2012) yapmış olduğu çalışmada 2002-2010 tarihleri arasında İMKB'de işlem gören otel ve lokantaların finansal verileri çerçevesinde,

firma performansı ile otel ve lokantaların nakit dönüşüm sürelerinin negatif bir ilişkisi olduğu sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca, İMKB’de bulunan üç firmanın da nakit dönüşüm ortalamalarının negatif olduğu tespit edilmiştir. Diğer taraftan, Aissa ve Goaid (2016) Tunus’ta bulunan 27 otelin karlılıklarını 2000-2010 yılları arasındaki finansal verilerini kullanarak analiz etmişti. Yapılan çalışmanın sonucunda firma yönetiminin firmaların karlılığında etkin bir rol oynadığını ve firmanın bulunduğu konum, destinasyona ulaşılabilirliğin ve çekiciliği, büyüklük, kaldıraç ve krizlere bağlı olarak firmaların karlılıkları da değiştiğini ifade etmiştir. Benzer şekilde, Erdoğan (2018) BİST’te işlem gören turizm işletmelerinin 1988-2016 yılları arasındaki firmaların aktif karlılıklarının, öz kaynak karlılıklarının ve kar marjının firma performansını etkileme derecesi incelediğinde, işletme sermayesi devir hızı ve turizm sektöründeki firmaların sayıları ile aktif karlılığının negatif ilişkisinin olduğunu, ayrıca satış hacmindeki artışların firmaların yatırım ve karlılıkları ile pozitif ilişkisinin olduğu saptanmıştır. Jose, Lancaster ve Stevens (1996) firma karlılığı ile yöneticilerin nakit ihtiyaçları arasındaki ilişkiyi ön plan çıkardıkları çalışma sonucunda, etkin çalışma sermayesi yönetiminin firmaların karlılıklarını arttırdığını ortaya konmuştur.

Türkiye için büyük önem arz eden sektörlerin başında gelen turizm sektöründe faaliyet gösteren firmaların performans belirleyicilerinin tahin edilebilir olması, geleceğe yönelik atılacak adımların yanı sıra var olan durumun tespiti ve yönetiminin de ön plana çıkmaktadır. Bu perspektifte, bu çalışmada Borsa İstanbul Turizm Endeksinde işlem gören 7 turizm işletmesinin 2012-2021 yılları nakit yönetimleri ve nakit akımları incelenerek firmaların performanslarına yönelik değerlendirme yapılmıştır. Bu çalışmadaki temel amaç nakit yönetimin firma performansına olan etkisini ortaya çıkarmaktır.

2. TURİZM VE TURİZM İŞLETMELERİNİN GELİŞİMİ

Turizm kavramı her dönem kendini yenileyen bir gelişimim göstermektedir. Bireylerin çalışma saatlerindeki yoğunluklarından kaynaklı olarak stres atmak için veya dinlenmek amaçlı farklı bölgelere seyahat etmeleri sonucunda turizmin eylemini gerçekleştirmiş olurlar. Fakat turizmin gerçekleşebilmesi için belirli hususlar vardır. Bunlar (Yeşiltaş, 2018, s. 4-5):

- Bireylerin veya toplumların buldukları konumdan başka destinasyonlara seyahat etmeleri gerekmektedir.
- Gidilen destinasyonlarda 24 saatten fazla konaklanması ve belirli bir süre sonra yaşadıkları bölgelere geri dönmeleri gerekmektedir.
- Turizm için gidilen bölgelerde gelir elde edilmemesi ve turizm işletmelerin üretmiş oldukları mal ve hizmetlere ihtiyaç duymaları gerekmektedir.

Günümüzde turizm büyük bir ihtiyaç haline gelmesi ile birlikte turizm işletmelerine olan talepte artmaktadır. İnsanların turizmi gerekli bulmaları ile birlikte gelişim sürecinin bitmeyeceği sektör haline gelmiştir. Turizm işletmeleri üretim yapısına bakıldığında hizmet yoğunlukta olan işletmelerdir. Hizmetin ön planda olması ile firmaların imajını ve kalitesini büyük ölçüde etkilemektedir. Çünkü turizm işletmelerin üretmiş oldukları ürünler, üretildiği an tüketilmektedir. Bundan dolayı da ürün üzerinde yenileme veya telafi olanağı yok denilecek kadar azdır. Sunulan ürünün iyi ya da kötü olması turistler tarafında işletmeye yönelik algıların oluşmasına neden olmaktadır. Turizm işletmelerinin ürün yapısına bakıldığında yoğunlukla otel işletmelerinin sunduğu “konaklama”, acente işletmelerinin “seyahat” ürünlerini sunmaktadırlar. Turizm işletmelerinin üretmiş oldukları ürünler tek bir üründen ziyade hizmet toplamı olarak tanımlanması daha doğrudur (İçöz & İçöz, 2018, s. 97).

Turistik ürünü oluşturan belirli unsurlar ve bu unsurlara bağlı olarak ürünler çok fazla çeşitlilik göstermektedir. Bunlar;

- Turizm amacı ile gidilen destinasyon merkezine kadar kullanılan ulaşım araçları (hava, deniz, kara, demiryolu ile)
- Konaklama tesislerindeki çeşitlilik (otel, kamping, apart otel gibi)
- Seyahat süresi de ürünlerde değişikliğe sebep olan unsurlar arasında yer almaktadır. (aylık, haftalık gibi)
- Seyahatin işleyiş şekline göre (kalıcı sejour, gezici excursion)

Turizm işletmelerinin sunmuş oldukları ürünlerin üretilebilmesi için gerekli olan temel bileşenler bulunmaktadır. Tüm işletmelerin temel hususları arasında bulunan işgücü ve sermayenin yanı sıra doğal kaynaklar turizm işletmelerin temelini oluşturmaktadır. Faaliyetlerinin yoğun olduğu dönemler mevsimsel olmasından dolayı coğrafi konumuna göre üreteceği ve sunacağı hizmet yapısı da değişmektedir. Buna örnek olarak deniz turizmi, su kaynakları veya kayak turizmi verilebilmektedir. Kaynak yapısını şemasal göstermek gerekirse daha detaylı olarak şu şekildedir.

Şekil 1: Seyahat Ve Turizm İçin Önem Taşıyan Kaynaklar

Kaynak: İçöz, O., & İçöz, O. (2018). Turizm Arz ve Talebi. A. Üniversitesi içinde, Genel Turizm Bilgisi (s. 99). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.

Her işletmede olduğu gibi turizm işletmelerin kuruluş ve varoluş amaçları vardır. bu amaçlar doğrultusunda faaliyetlerini devam ettirerek geleceğe yönelik stratejik adımlar atarlar. Bu amaçlar içerisinde ilk olarak kar elde etme amacı ile firmalar kurulmaktadır. Daha sonrasında ise müşteri memnuniyetini sağlayabilmek için finansal gücüne sahip olmaları gerekmektedir. Bu da firmalar arasında rekabet üstünlüğü sağlamış olurlar. Diğer bir amaç ise günümüzde denemi artan sürdürülebilirlik konusudur. 1970'li yıllarda sürdürülebilirlik kapsamında toplantılar düzenlenmeye başlamıştır (Sarkım, 2008, s. 3). Turizm işletmelerin çevrenin korunması ve doğal kaynakları, tarihi mirasların korunmasını amaçlayan bir yönetim biçimi benimsenmiştir. Turizm işletmeleri ülkeler içinde büyük bir öneme sahiptir. Ülkeye gelen turistlerin harcama yapmaları ile ülke içerisine gelen dövizlerin parasal olarak hareketliliğe neden olmaktadır (Türkey, 2015, s. 8).

Turizmin ve turizm işletmelerinin aynı hizmetleri ve ürünleri devam ettirme ihtimali çok azdır. Sürekli gelişim gösteren bir sektördür. Turizmi etkileyen faktörler şu şekildedir.

- Teknolojik faktörler
- Turizm kredileri
- Eğitim ve kültür seviyesinin artması
- Ücretli tatil ve gelir faktörü
- Nüfus faktörü

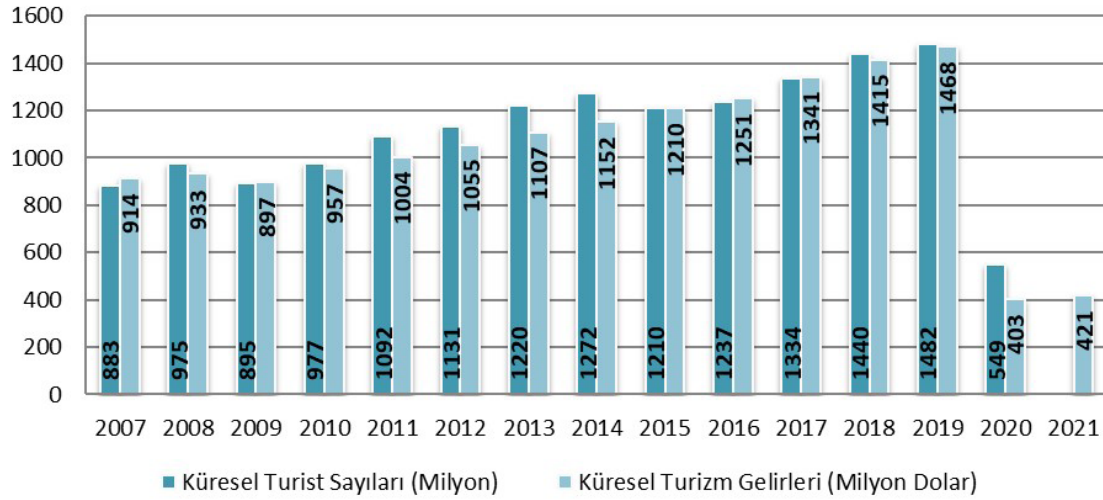
Küresel olarak sürekli olarak artış gösteren ve dünyayı etkilen birçok gelişme meydana gelmiştir. Teknolojik ilerlemeler, nüfustaki artış, gelir düzeylerindeki artışla insanların istediklerine ulaşma hızları ve her bütçeye uygun ürün yapılarıyla hizmet sunulması turizm işletmelerinin de gelişmesini ve sayılarında artışa neden olmuştur. Turizmin ülkeler için önemli olmalarından dolayı da yapılan yatırım izinleri teşviklerle birlikte ülke ekonomisini besleyen temel sektör haline gelmiştir. Dünyada turizmin gelişim yapısına bakıldığında ilk çağlardan itibaren insanların süreli olarak hareket halinde ve seyahat ettikleri görülmektedir. Bunun sebebi de insanların yaşam standartlarının devam ettirebilmeleri için uygun konumlar aramalarından kaynaklanmaktadır. Bu bakımdan M.Ö. 4000'lerde Sümerlilerin sabit yaşam hayatına geçmeleri önemli bir olgudur. Yerleşik hayata geçilmesiyle icat edilen tekerleğin, paranın, yazının ve ticaret faaliyetlerinde adımlar atılması turizme ilk büyük katkıyı sağlamıştır. Sümerlilerden sonra turizme katkı sağlayan Eski Mısır döneminde gerçekleşmiştir. Yaklaşık olarak M.Ö.2500'lü yıllarda inşasına başlandığı varsayılan mısır piramitleri turizme farklı bir açıdan bakıldığını göstermektedir. Piramitlerin kutsal ve tapınak olarak görülmesi ile birlikte insanların o destinasyonlara seyahat etmelerini arttırmıştır. Ayrıca mısırlıların deniz yolu ile ticaret yapmaları ve seyahat etmeleri de ayrıca önemli bir gelişim sağlamıştır (Akoğlan, vd. 2013, s.12)

Diğer bir turizm gelişimine katkı oluşan dönem M.Ö. 776 yılında Antik Yunan uygarlığında düzenlenen olimpiyat oyunlarıdır (Şentürk & Özdilek, 2007, s. 218). İnsanların olimpiyatları izlemek için destinasyon değiştirmesi sonucunda spor, eğlence kavramlarını turizm ile birleştirmiştir. Antik Yunan ve dundan önceki dönemlerde yapılan seyahatlerin çoğunluğunda ticari, dini ve askeri sebeplerden gerçekleşmiştir. Daha sonrasında insanların sınıflandırılması ve hiyerarşik bir yaşam sürdürülmesi ile birlikte insanlar özellikle üst kademe insanların fazlaca boş zamanlarının kalması onları farklı arayışlar içerisine girmelerini sağlamıştır. Özellikle Roma İmparatorluğu döneminde üst kesim bireylerin köle sınıfını çalıştırarak gelir elde etmeleri ve boş zamanlarının artması seyahat etmelerine neden olmuştur (Toskay, 1983, s. 79). Turizm gelişimde bu dönemin önemli görülmesindeki diğer bir etmen de zaman ilerlemeli ile birlikte turizmin temelinden biri olan ulaşımın da kolaylaşması ve daha güvenilir hale getirilerek ulaşım yollarına hanların yapılması gelişimi hızlandırmıştır (Eralp, 1983, s. 3).

Eski çağ ve orta çağda oluşan sınıflandırılmanın ortadan kaldırılmasına sebep gösterilebilecek dönem ise sanayi devrimi dönemidir. Bu devrim ile birlikte insanların tarım topluluğundan çıkarak sanayileşmesi ve buharlı makinelerin icadı insanların kırsal bölgelerden kente göçüne neden olmuştur (İşevi & Çelme, 2002, s. 2-3). İnsanların gelir elde etmeleri ile yakın çevrelerine seyahat etmeleri ve üst gelir düzeyi insanların ülke dışlarına seyahat etmeleri ile turist kavramı oluşmuştur. Ülke dışına seyahatlerin aydınlanma çağı ile birlikte bilim, sanat, kültürel ve eğitim amaçlı seyahatler yapılmaya başlamıştır (Roney, 2011, s. 16). Geçmişten günümüze bakıldığında kara yolların yapılması ve diğer ulaşımında (deniz, hava) yapılan gelişmeler hızlı ve güvenli seyahatleri başlatmıştır. Birçok yaşanan gelişmelerden

sonra turist sayılarında artış ve bunla birlikte turizm gelirlerinde de ciddi artışlar gerçekleşmiştir.

Grafik 1: Küresel Turist Sayısı ve Turizm Gelirleri

Kaynak: Dünya Turizm Örgütü (<https://www.unwto.org/tourism-data/global-and-regional-tourism-performance>)

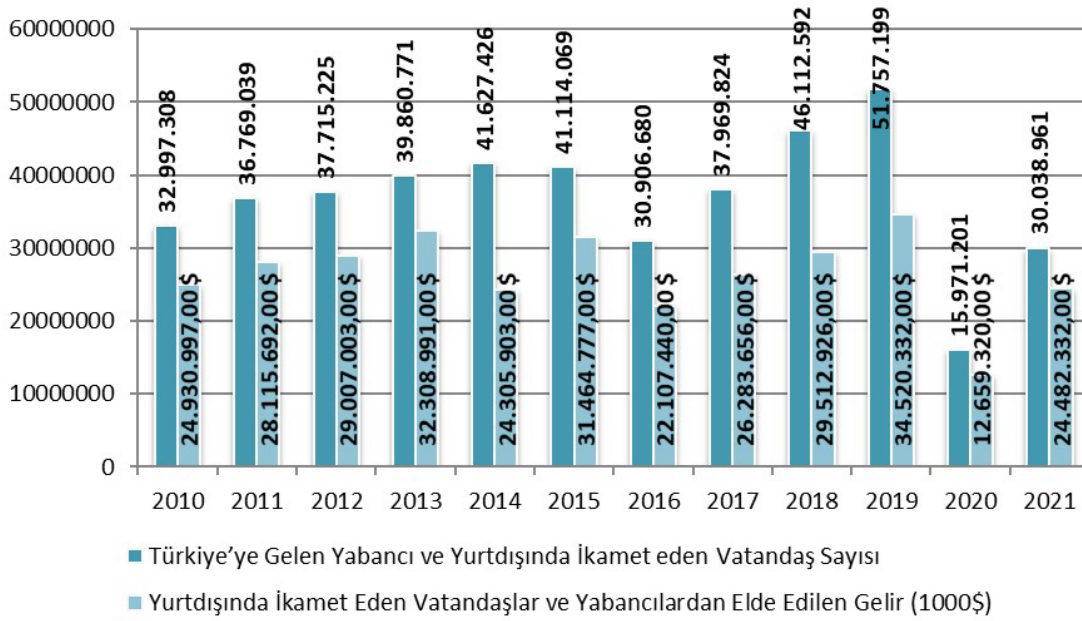
2007-2021 yılları arasında turizmin gelir ve turist sayıları yukarıdaki grafikte gösterilmektedir. Seyahat eden turist sayıları ile gelirler arasında doğrusal bir ilişki görülmektedir. 2009 yılında gerçekleşen azalma küresel finansal kriz nedeni ile turist sayılarında ve azalma gerçekleşmesi ile gelirlerde de gerileme görülmüştür. 2009 yılından 2019 yılları arasında sürekli ve istikrarlı bir şekilde büyüme ve gelişme göstermiştir. Fakat 2019 yılının döneminde gerçekleşen ve dünyayı tamamen her konuda etkileyen küresel salgın nedeni ile ülkeler arası seyahat yasakları nedeni ile turizm çok derinden etkilenmiştir. Yukarıdaki grafikte 2021 yılına dair turist sayıları UNWTO tarafından yayınlanmamıştır.

Turizmin gelişimini Türkiye ölçeğinde incelediğimizde küresel gelişmelerle aynı doğrultuda ilerlediğini söyleyebiliriz. Türkiye'nin coğrafi yapısı ve konumu nedeniyle ve özellikle üç tarafının da denizlerle kaplı olmasından dolayı turist çeken bir ülkedir. Sadece deniz kum güneş üçlüsünden ziyade Türkiye tarihi geçmişiyle birçok medeniyete de ev sahipliği yapmıştır. Bundan dolayı da birçok tarihi esere, mimari yapılara da ev sahipliği yapmaktadır. Bu kadar çok önemli ve özel yapılar bulundurmasına rağmen Türkiye 1980'li yıllarda turizm kavramı daha fazla gündeme gelmiş ve dinamik bir yapıya geçmiştir (Çımat & Bahar, 2003, s. 6). Geçmişten günümüze Türkiye'nin turizm kapsamında gelişimine bakıldığında ise en önemli önem Osmanlı İmparatorluğu dönemidir. O dönemde ticaret yollarının sıkça kullanılması ve birçok tüccarın o yolları kullanması seyahat hareketliliğine neden olmuştur. Turizm açısından bu yollara kurulan kervansarayların yapılması büyük öneme sahiptir. Tüccarların dinlenmek ve temel ihtiyaçlarını karşılamak amacı konakladıkları sonucunda mal ve hizmet satın almaları önemli bir husustur.

1. Dünya Savaşı ve 2. Dünya Savaşı döneminde küresel olarak turizm hareketliliği durdurmuştur. Savaşın bitmesi ile birlikte 1923 yılında kurulan Türkiye Cumhuriyeti ile turizmi gündemi getirmiş ve dünyaya kendinden söz ettirmeye başlamıştır. İlk olarak 1934 yılında İktisat Bakanlığı adı altında resmi bir turizm ofisi açılmış daha sonrasında 1963 yılında ayrı bir bakanlık olarak Turizm Bakanlığı adı altında faaliyetlerine devam etmiştir. Turizmin aktif bir şekilde kendinden bahsedilmesi 1980'li yıllarda olmuştur. Geçmiş dönemde Türkiye hak ettiği değeri görmemiştir. Bu dönemde yapılan

yatırımlarla (yollar, konaklama işletmeleri ve yiyecek-içecek işletmeleri gibi) birlikte yabancı yatırımların gelmesi turizmi geliştirmiş ve seyahat edilmek istenen bir bölge olmasını sağlamıştır. Daha sonrasında gerçekleşen ve benimsenen politikalar ile canlanmalar başlamıştır (Duman & Kozak, 2013, s. 110). Türkiye'nin turizm kapsamında gelen turist sayıları ve turizmden sağlanan gelirlerin 12 yıllık olarak aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Grafik 2: Türkiye'ye Gelen Turist Sayısı ve Turizm Gelirleri

Kaynak: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı (<https://yigm.ktb.gov.tr/Eklenti/93664,2021yillikbultenxlsx.xlsx?0>) ve TÜİK (<http://www.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Turizm-Istatistikleri-IV.Ceyrek:-Ekim-Aralik-veYillik,-2021-45785>)

Türkiye'ye gelen turist sayıları ve gelirlerine dair veriler yukarıdaki grafikte verilmiştir. Turizm gelirlerindeki dalgalanmanın ana sebebi kur dalgalanmaları olarak ifade edilebilir. Ayrıca 2016 yılında turist sayılarındaki azalış da Türkiye'de yaşanan iç karışıklıktan kaynaklı olarak turistler tarafından tercih edilmemesine neden olmuştur. Olayların önlenmesi işe tekrardan artış eğilimine geçmiştir. 2019 da ortaya çıkmış olsa da etkilerini 2020 yılında gösteren küresel salgında ciddi oranda turizmi hem turist sayısı hem de gelir açısından gerilemeye geçmesine neden olmuştur. 2019 yılında yayılmaya başlamasından dolayı turizm açısından küresel salgın sayı ve gelir olarak kendini verilerde göstermemiştir.

3. NAKİT VE NAKİT YÖNETİMİ

Bireylerin ve firmaların faaliyetlerine devam ettirebilmeleri ve ilerlemeleri için belirli varlıklara ihtiyaç duymaktadırlar. Bu ihtiyaçların başında ise nakit kavramı ortaya çıkmaktadır. Firmaların nakitti nasıl kullandıkları önem taşımaktadır. Bu yüzden uzman kişiler tarafından yönetilmesi gerekmektedir. Geçmişten günümüze gelen ve önemini hiç yitirmeyen varlık yapısı da nakittir. Günümüze kadarda çok fazla şekillenmiştir. Nakit kavramı düşünüldüğünde ilk akla gelen varlık yapısı para gelmektedir. Fakat finansal olarak nakit kavramı içerisinde çekler, hazine bonosu, satılabilir hisse senetleri ve tahvillerde girmektedir (Kürklü, 2014, s. 376). Aralarındaki fark ise kasa ve bankada bulunan nakitlerin yanında kullanılabilir olmasıdır.

Firmaların bulundukları birçok varlığın getirisi varken firmaların elinde nakit bulundurmasının getirisi yoktur. Bulundurulmuş nakdin elde tutulmasının firmaya getirisi olmadığından dolayı bulundurulmuş nakit miktarının optimal seviyede tutularak fazlasının değerli yatırımlara dönüştürülmesi gerekmektedir. Firmalar faaliyetlerini devam ettirebilmek için ellerinde nakit bulundurmaları gerekmektedir. Buldukları sektör ve firma yapısına göre nakit miktarlarında farklılık gözlenmektedir. Nakit bulundurma nedenlerinin arasında ücret ödemeleri, hammadde alımları, yatırım gerçekleştirmek veya borçların ödenmesi gibi örnekler verilebilir. Bu çerçevede firmaların nakit bulundurma ihtiyaçlarını Keynes'in likidite tercihi teorisindeki para talebindeki güdülere benzetebiliriz (Keynes, 1937, s. 241-242). Bu güdüler ise ihtiyat, işlem ve spekülasyon güdüsüdür.

- İşlem güdüsü: firmaların devamlılıklarını sağlayabilmeleri için sabit veya günlük ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla bulundurulması gereken nakit miktarını oluşturmaktadır. Bunlara örnek vermek gerekirse vadesi gelen kredi borçlarının anaparasının ve faizinin ödenmesi, vergi giderleri ve çalışanların ücretlerinin ödenmesi gibi çoğaltılabilir.
- İhtiyat güdüsü: firmaların gelecekte ihtiyaç duyacakları nakittin giderilmesine yönelik bulundurulması gereken miktardır. Buldukları sektöre göre farklılık gösteren ve gelecekteki ödemelerde veya mevsimsel dalgalanmalardan kendilerini güvenceye aldıkları nakit miktarını ifade eder (Erdoğan, 2008, s. 14). Buna örnek olarak da grev, doğal afetler, hammadde fiyat artışları ve teknolojik gelişmeler verilebilir.
- Spekülasyon güdüsü: diğer iki güdü firmanın ihtiyaç duyabilecekleri nakit miktarını kapsarken spekülasyon güdüsü ise firmaların gelecekte karşılaşılabilecekleri yatırım fırsatlarını kaçırmamasına yönelik bulundurulması gereken nakit miktarıdır. Firmalar için spekülasyon amacıyla para bulundurulmasının önemi diğerlerine göre azdır (Niyazi, 2002, s. 113).

İşletmelerdeki nakit miktarı veya nakit akımlarını etkileyen etmenler farklılık göstermektedir. Hatta firmaların aynı sektörde olmaları bile nakit miktarlarına yönelik almış oldukları kararlarda bile farklılık gösterir. Bu faktörler şunlardır.

- İşletmelerin faaliyet yapıları
- İşletmelerin kredibilitesi
- İşletmelerin stok yönetimi ve alacak yönetimi uygulamaları
- İşletmelerin alış ve satış politikaları
- İşletmelerin buldukları endüstri kollarındaki rekabet yoğunluğu
- İşletmelerin borçlarının vade yapısı ve yabancı para ile yaptıkları borç tutarları
- Makro ekonomik faktörler

Yukarıdaki faktörler çerçevesinde firmaların nakit bulundurmaları ve nakit miktarının belirlenmesi konusu önemlidir. Çünkü firmaların nakit miktarlarının fazla olması veya yetersiz olması sonucunda firmaları belirli yükümlülükler getirmektedir. Fazla nakit bulundurulması sonucunda maliyetler ortaya çıkmaktadır. Bunlardan en önemlisi de fırsat maliyetidir (Usta, 2008, s. 178). Diğer taraftan firmalarda yetersiz nakittin bulunmaması da faaliyetlerin devam edebilmesi için ihtiyaçların aksaması anlamına gelmektedir. İşletmelerin finansal verileri düzenli tutmaları ve kontrol etmeleri gerekmektedir. Bunun için nakit giriş çıkışlarının takip edebilmeleri için nakit akım tablolarını kullanırlar. Kısaca nakit akımı

firmaların girdi çıktılarından oluşmaktadır. Girdi ve çıktıların ayrı olarak düzenlenerek aynı anda takip edilmesi gerekmektedir. Girdi ve çıktıları arasındaki fark karlılıklarını veya zarar ettiklerini ortaya koymaktadır. Fakat firmaların karlı olduğu nakit akımlarında sorun olmadığını göstermez. Karlılıklarının yüksek olması nakit akımlarının yeterli olduğu anlamına gelmemektedir. İşletme faaliyetleri açısından nakit akımı; işletmelerin belirli bir zaman dilimi içerisinde işletmeye giren net nakit miktarı olarak açıklanmaktadır. Net nakit girişi de satış döneminde nakit girişleri ile nakit çıkışları arasındaki fark anlamına gelmektedir. Bir işletmenin faaliyetleri kapsamında nakit akımının belirlenmesi 3 başlık ile açıklamak mümkündür. Bunlar (Ercan & Ban, 2010, s. 32):

- Faaliyet ile ilgili aktivite (Operating activity),
- Yatırım ile ilgili aktivite (Investment activity),
- Finanslama ile ilgili aktivitedir (Financing activity).

Nakit yönetimi kapsamında yöneticiler sadece nakit girişleri ve çıkışları arasında dengeyi kurmaktan ziyade geleceğe dair tahminlerde bulunarak yönetim stratejileri yaparak büyümeyi hedeflemektedirler. Geleceğe dair teminler nakit bütçelerinden ve finansal verileri dikkate alınarak matematiksel yöntemler kullanılması sonucu bir değerlendirme ve tahminlerde bulunurlar. Yapılan tahminler ne kadar matematiksel ve istatistiksel yöntemler olsa da belirsizlik içermektedir. Bu belirsizliklere rağmen nakit yöneticileri geleceğe an yakın tahminlerde bulunmaları firmaların faaliyet yapısını ve stratejilerine yönelik ön bilgi sağlamaktadır. Nakit yönetimi faaliyetleri süresi boyunca geleceğe dair bir belirsizliğin varsayımından kaçınmazlar ve bu da risk kavramının her zaman olduğunu göstermektedir. Bu kapsamda da nakit yönetimin önemi ilk olarak 1970'li yıllarda yaşanan kısa vadeli faiz oranlarının yükselmesi ile firmaların ellerinde bulundurdukları nakit fazlalıklarından dolayı fırsat maliyetlerini ortaya çıkarmıştır (Weston & Copeland, 1992, s. 761). Bununla birlikte nakit varlıkların takip edilerek düzenlenmesinin önemi ortaya çıkmıştır.

Önemli olan nakit yönetiminin etkin ve verimli bir şekilde yapılmasıdır. Çünkü firmaların ellerinde fazla nakit olmasının veya firmaların karlılık oranlarının yüksek olması firmaların devamlılıklarını sağlamaya yetmemektedir. Buna bir örnek ile anlatmak gerekirse; etkin ve verimli bir nakit yönetiminin yapılmaması durumunda borçlarını vadesi geldiğinde ödeyemeyen bir işletme aynı yönetim şeklinde devam ettiği sürece borçlarını duruma gelecektir. Bu işletmenin çevreye olan güvenini ve değerinde düşüşe neden olacaktır. Fon ihtiyaçlarını karşılama konusunda da kredi kuruluşları ve tedarikçilerinden mal alma açısından riskli bir işletme olarak görülmesine eden olacaktır. Ayrıca müşterilerde huzursuzluğa yol açması, mal teminin zorlanmasından dolayı maliyeti piyasa üstüne çıkacaktır ve karlılık kavramı gerçekleşmeyecek duruma gelmesi ile birlikte üretimin durması ve finansman sağlayamadığı takdirde işletmenin iflasına kadar gitmektedir (Kaya, 2007, s. 29). İşletmeler için karlılık kavramı ne kadar önemli ise nakit kavramı ve yönetilmesi bir o kadar öneme sahiptir.

Genel olarak nakit yönetimi faaliyetleri devam ettirebilmeleri için gerekli ihtiyaçların giderilmesi ve gelecek dönemlere dair tahminlerde bulunmayı amaçlamaktadır. İşletmelerin nakit yönetiminde ki asıl amaçları finansal sorumluluklarını yerine getirilmesi ve nakit yönünden sıkıntılı dönemlere önlemesi bu sayede maliyetlerden kaçınılarak işletmenin varlıklarında karlılığı arttırmayı amaçlamaktadır (Tokaç, 2018, s. 137-138).

4. VERİ SETİ VE METODOOJİ

Nakit akımları ve firma performansı arasındaki ilişki baz alındığında, 2012-2021 yılları arasında veri devamlılığı sağlayan BİST Turizm Endeksi'nde yer alan 7 firma çalışma dahil edilmiştir. Olası etkinin saptanabilmesi için Panel Veri Analizi yöntemi tercih edilmiştir. Bu model, birden çok değişkenin daha detaylı ve daha serbestlik seviyesini sağlayan modeldir (Gujarati, 2016, s. 406). Zaman serilerinin ve yatay kesit verilerinin kullanımı ile ekonomik tahminlerde bulunulmasında kullanılan yöntem "panel veri analizi" denilmektedir (Çelik & Kıral, 2018, s. 1013).

Genel olarak panel veri analizinin modeli şu şekildedir.

$$Y_{it} = a + \sum_{k=1}^k \beta_k X_{kit} + u_{it} \quad i=1, \dots, N; t=1, \dots, T; k=1, 2, \dots, q$$

Yukarıdaki modelde N birim sayısını T ise dönem sayısını göstermektedir. Şöyle ki, i yatay kesiti (firmaları, ülkeleri veya şehirlerini) belirtirken t ise zamanı (gün, hafta, ay gibi) belirtmektedir. Hata kavramının da sıfır ve sabit olduğu varsayılmaktadır (Çelik & Kıral, 2018, s. 1015). Denklem üzerindeki diğer bilinmeyenler ise Y bağımlı değişken, X_k bağımsız değişkenler, a: sabit parametre, β_k eğim parametreleri ve u_{it} hata anlamına gelmektedir. Yukarıdaki denklemde bağımsız değişkenlerinin yatay kesitlerinin aynı etkilendiği varsayılmaktadır. Fakat bu denklem yetersiz kalmaktadır. bu aşamada da iki model oluşmaktadır. Bunlardan birisi sabit etkili diğeri ise tesadüfi etkili modeldir. Sabit etkili modelde yatay kesitlerinin başlangıçlarının sabit olarak varsayıldığı modeldir:

$$Y_{it} = \beta_{1i} + \beta_{2i}X_{2it} + \beta_{3i}X_{3it} + u_{it}, \quad \beta_{1j} \neq \beta_{1i}$$

Diğeri ise tesadüfi etkili modelde ise başlangıç noktalarının rassal değişken olarak kabul edilmesidir:

$$Y_{it} = \beta_{1i} + \beta_{2i}X_{2it} + \beta_{3i}X_{3it} + u_{it}, \quad \beta_{1j} \neq \beta_{1i} + \mu_i$$

Tablo 1'de araştırma kapsamında ele alınan bağımlı, bağımsız ve kontrol değişkenleri ile birlikte ilgili kısaltmalar yer almaktadır.

Tablo 1: Araştırma Değişkenleri

Bağımlı Değişkenler	Aktif Karlılık	ROA
	Öz Sermaye Karlılığı	ROE
	Tabin's Q Oranı	Tobin'q
Bağımsız Değişkenler	İşletme Faaliyetlerinden Nakit Akışı	IFN
	Yatırım Faaliyetlerinden Nakit Akışı	YFN
	Finansal Faaliyetlerden Nakit Akışı	FFN
Kontrol Değişkenleri	Asit-Test Oranı	ATO
	Toplam Varlık	TV

Bu bilgiler doğrultusunda araştırma bünyesinde, nakit akımları ve firma performansı arasındaki ilişkinin tespiti amacıyla kurgulanan 3 farklı model aşağıda gösterilmektedir.

$$ROA_{it} = \alpha_{it} + \beta_1 IFN_{it} + \beta_2 FFN_{it} + \beta_3 YFN_{it} + \beta_4 ATO_{it} + \beta_5 TV_{it} + \varepsilon_{it} \quad (\text{Model 1})$$

$$ROE_{it} = \alpha_{it} + \beta_1 IFN_{it} + \beta_2 FFN_{it} + \beta_3 YFN_{it} + \beta_4 ATO_{it} + \beta_5 TV_{it} + \varepsilon_{it} \quad (\text{Model 2})$$

$$TOBİN'SQ_{it} = \alpha_{it} + \beta_1 IFN_{it} + \beta_2 FFN_{it} + \beta_3 YFN_{it} + \beta_4 ATO_{it} + \beta_5 TV_{it} + \varepsilon_{it} \quad (\text{Model 3})$$

5. ANALİZ VE BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde, öncelikle dikkate alınan değişkenler için tanımlayıcı istatistik bilgileri ve korelasyon analizine yer verilmiştir. Sonrasında, bahsi geçen 3 model için Havuzlanmış OLS testi yapılmıştır. Hausman Testi sonuçları dikkate alınarak baskın olan modele ilişkin (sabit etkiler veya tesadüfi etkiler) bulgular paylaşılmıştır.

Tablo 2: Tanımlayıcı İstatistik Bilgileri

	TOBINS	ROA	ROE	IFN	YFN	FFN	ATO	TV
Ortalama	10,41075	3,828	-6,07675	5504,775	7807,825	5192,875	2,702875	11,6123
Medyan	1,935	1,495	0,74	1854,5	2148,5	-1	0,93	11,44366
Maksimum	184,2	48,1	95,1	84581	135945	107922	17,53	14,49396
Minimum	0,21	-77,35	-356,52	-50717	-29537	-45353	0,1	8,516993
Standart Sapma	29,0931	15,73387	52,8901	19633,17	21893	21915,29	4,249867	1,389179
Çarpıklık	4,538006	-0,815491	-4,01662	1,723868	3,409108	2,326088	2,177209	0,217203
Basıklık	24,31756	11,73953	26,46514	8,468786	18,26203	11,97036	6,753606	2,556856
Jarque-Bera	1789,375	263,4652	2050,492	139,315	931,3925	340,3667	110,1684	1,283615
Olasılık	0,00000	0,00000	0,00000	0,00000	0,00000	0,00000	0,00000	0,05263
Gözlemler	80	80	80	80	80	80	80	80

Tablo 2’de tüm değişkenlere ilişkin tanımlayıcı istatistik bilgileri gösterilmektedir. Her bir değişkenin, ortalama, medyan, maksimum, minimum, standartta sapma, basıklık ve çarpıklık değerleri ile birlikte normal dağılımın varlığı ve istatistiksel olarak anlamlılık dereceleri Jarque-Bera testiyle incelenerek sunulmuştur.

Tablo 3: Kullanılan Değişkenlere Ait Korelasyon Matrisi

	TOBINS	ROA	ROE	IFN	YFN	FFN	ATO	TV
TOBINS	1							
ROA	0,278053	1						
ROE	0,188382	0,495632	1					
IFN	0,326484	0,161253	0,311625	1				
YFN	0,053988	-0,11575	0,026354	0,16442	1			
FFN	-0,08364	-0,08799	-0,16056	-0,36107	0,679634	1		
ATO	0,337107	0,26358	0,234534	0,223595	-0,08596	-0,02634	1	
TV	0,08588	0,079924	-0,21625	0,23277	0,369234	0,2179	-0,150	1

Tüm değişkenler arasındaki korelasyon matrisinin yer aldığı Tablo 3'e göre, değişkenler arasında 0.80 kritik eşikini aşan veriye rastlanmamış olması çoklu doğrusal bağlantı sorunun elemine edilmesine katkı sağladığı söylenebilir. Ayrıca, firma ve zaman boyutunda veri setinin görece olarak küçük olması nedeniyle durağanlık testleri yapılmamıştır (Yerdelen Tatoğlu, 2018, s. 267). Bu aşamayı takiben, Havuzlanmış OLS, Hausman Testi ve Sabit Etkiler Modeli'ne ait sonuçlar gösterilmiştir.

Tablo 4: Modellere İlişkin Havuzlanmış OLS Sonuçları

	Model 1 Bağımlı Değişken Tabins'q		Model 1 Bağımlı Değişken ROA		Model 1 Bağımlı Değişken ROE	
	Kat Sayı	P-Değeri	Kat Sayı	P-Değeri	Kat Sayı	P-Değeri
IFN	0,000323	0,1669	0,00013	0,3206	0,000751	0,0738*
FFN	-5,99E-05	0,821	8,76E-05	0,5572	-0,00028	0,5548
YFN	6,39E-05	0,7985	-0,000187	0,1874	0,000443	0,3244
ATO	2,06902	0.0108**	0,852268	0.0596*	1,733433	0,2255
TV	1,517951	0,5416	1,660783	0,237	-11,54363	0.0112**
C	-14,77294	0,6091	-17,47493	0,284	117,1467	0,026
R-kare	0,185601		0,117911		0,208652	
Prob(F-istatistik)	0,008451		0,091759		0,003406	

*, ** ve *** sırasıyla %10, %5 ve %1 düzeyinde anlamlılığı ifade etmektedir.

Tablo 4' de Havuzlanmış OLS testi sonuçları yer almaktadır. Elde edilen bulgulara göre, Asit-Test Oranının Model 1 ve Model 2 'de sırasıyla %10 ve %5 düzeyinde pozitif etkisi tespit edilirken, TV değişkeni ise yalnızca Model 3 de anlamlı çıkmıştır. Nakit akımları kapsamında baktığımızda, işletme, yatırım ve finansman faaliyetlerinden sağlanan nakit akımlarının pozitif etkisi söz konusu olsa da sadece ROE üzerinde %10 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı sonuçlar kendini göstermiştir.

Tablo 5: Hausman Testi Sonuçları

	Model 1 Bağımlı Değişken Tabins'q	Model 1 Bağımlı Değişken ROA	Model 1 Bağımlı Değişken ROE
Ki-Kare İstatistiği	19,786657	13,363203	24,6304
Prob.	0.001***	0.0202***	0.0002***

*, ** ve *** sırasıyla %10, %5 ve %1 düzeyinde anlamlılığı ifade etmektedir.

Zaman ve firma boyutunda yapılacak analizlerin daha uygun sonuçlar verebilmesi adına, sahip olunan veriler için en uygun modelin tespiti için Hausman Testi yapılmıştır. Tablo 5'da yer verilen Hausman Test sonuçlarına göre, veri setimiz ve amacımız için en uygun yöntemin Sabit Etkiler yöntemi olduğu neticesine ulaşılmıştır.

Tablo 6: Sabit Etkiler Modeline İlişkin Sonuçlar

	Model 1 Bağımlı Değişken Tobins'q		Model 1 Bağımlı Değişken ROA		Model 1 Bağımlı Değişken ROE	
	Kat Sayı	P-Değeri	Kat Sayı	P-Değeri	Kat Sayı	P-Değeri
IFN	0,000167	0,4469	4,65E-05	0,7109	0,00072	0,064*
FFN	5,33E-05	0,8292	8,48E-05	0,5494	-0,000232	0,5915
YFN	0,000107	0,6492	-0,000127	0,3472	0,000435	0,2924
ATO	-0,069867	0,9554	1,285892	0,0754*	2,495958	0,2557
TV	17,37092	0,002***	10,76086	0,001***	8,091821	0,4053
C	-193,1481	0,0033	-124,3125	0,0011	-112,9373	0,3128
R-kare	0,378187		0,303439		0,423627	
Prob(F-istatistik)	0,000656		0,010905		0,000087	

*, ** ve *** sırasıyla %10, %5 ve %1 düzeyinde anlamlılığı ifade etmektedir.

Hasuman Testi sonuçları kapsamında uygulanan Sabit Etkiler Yöntemine ait bulgular Tablo 6'de sunulmaktadır. Ulaşılan sonuçlar incelendiğinde, TV kontrol değişkeninin Tobins'q ve ROA bağımlı değişkenlerini %1, ATO değişkeninin de ROA' yı %10 düzeyinde pozitif etkilediği söylenebilmektedir. Nakit akımı değişkenlerine ait bulguları ele aldığımızda, Havuzlanmış OLS sonuçlarına benzer şekilde, yalnızca IFN değişkeninin ROE bağımlı değişkeni üzerinde istatistiksel olarak anlamlı etkisinin olduğu gözlemlenmiştir.

SONUÇ

Ulusal ve uluslar arası birçok alanda önemi belli eden bireylerin ve ülke ekonomilerinde nakit kavramı bel kemiği görevini görmektedir. Artan rekabet koşulları ile birlikte firmaların nakit hareketliliklerine yönelik yardım almaları gereklilik haline gelmiştir. Nakit yönetimin doğru ve verimli bir şekilde yapılması firmaların birçok faaliyet yapılarını hatta finansal güçlerini artırmıştır. Finans yöneticilerin firma bünyesinde bulunan nakit miktarını belirlemede ve nakdi kullanacağı kaynaklarını belirlemesi firmayı olumlu ya da olumsuz olarak etkimektedir. Nakit yönetimi ile firma yöneticilerinin firmaya giren ve çıkan nakit miktarlarını belirlemek dışında firmanın geleceğe dair sürdürülebilirliğini sağlamaya yönelik hayati kararlar almaktadırlar.

Turizm işletmeleri sektör içerisinde incelendiklerinde hassas bir yapıya sahiptir. Yaşanılacak birçok faktörden etkilenmektedirler. Faaliyet yapıları gereğince de incelendiğinde mevsimsel ve sezonluk talep artışları olduğu ve diğer dönemlerde talepteki azalmalar nedeni ile nakit yönetimleri konusunda dikkatli olmaları gerekmektedir. Turizm verileri incelendiğinde de 2019 yılında yaşanan küresel salgın ile ciddi bir düşüş yaşanmıştır. Özellikle sektör içerisinde bulunan oteller, apart otel ve pansiyon gibi firmaların faaliyetlerini durdurmuştur. Bundaki temel etmende salgınla birlikte seyahat yasaklarının getirilmesi ve ülke giriş ve çıkışlarının yasaklanma dönemine girmesinden kaynaklanmaktadır. Yapılan analizde küresel salgının etkileri dikkate alınarak gerçekleştirilmiştir.

Turizm işletmelerinin nakit yönetimin ve nakit akımların firma performansına yönelik çalışmada BİST Turizm Endeksi'nde yer alan 7 işletmenin finansal verileri alınarak yapılmıştır. 2012-2021 yılları arasında firmaların nakit akımlarındaki değişimleri dikkate alarak finansal analiz yöntemlerinden biri olan Panel Veri Analiz Yöntemi kullanılmıştır.

Yapılan analiz sonucunda nakit yönetimlerinin ve buna bağlı nakit akımlarının firma performansına etkisinin olduğu sonucuna varılmıştır. Bağımlı ve bağımsız değişkenler arasındaki ilişkiye bakıldığında ise işletmelerin faaliyetlerinden sağladığı nakit akımlarının firma performansına ilişkin bağımlı değişken ile anlamlı olduğu fakat finansal faaliyetlerden sağlanan nakit akımları ve yatırımlardan sağlanan nakit akımlarının arasındaki ilişkinin anlamlı olmadığı görülmektedir. Kontrol değişkenlerinin bağımlı değişkenler arasında ilişki incelendiğinde asit test oranının ve toplam varlıkların aktif karlılık kapsamında anlamlı olduğu sonucuna varılmıştır. Firmaların karlılıklarını ve performanslarını arttırabilmeleri için işletmelerin faaliyetlerden sağladığı nakit akımları, asit test oranı ve toplam varlıkları konusunda dikkatli etmeleri gerekmektedir. Bu değerlerde gerçekleşebilecek düşüşlerin firma performansını olumsuz etkileyeceği aksi durumda ise firma performansını arttırıcı etkisi olduğu sonucuna varılmıştır.

KAYNAKÇA

- Aissa, S. B., & Goaid, M. (2016). Determinants of Tunisian Hotel Profitability: The Role of Managerial Efficiency. *Tourism Management*, 52, 478-487.
- Akgüç, Ö. (1998). *Finansal Yönetim*. İstanbul: Avcıol Basım Yayın.
- Akoğlan Kozan, M., Evren, S., & Çakır, O. (2013). Tarihsel Süreç İçinde Turizm Paradigması. *Turizm Araştırma Dergisi*, 7-22.
- Albayrak, A. S., & Akbulut, R. (2008). Karlılığı Etkileyen Faktörler: İMKB Sanayi ve Hizmet Sektörlerinde İşlem Gören İşletmeler Üzerine Bir İnceleme. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 4(7), 55-83.
- Aytürk, Y., & Yanık, S. (2015). Çalışma Sermayesi Yönetimi Türkiye'deki KOBİ'lerde Karlılığı Nasıl Etkiler? *Muhasebe ve Finansman Dergisi*(68), 157-168.
- Borsa İstanbul A.Ş. (tarih yok). <https://borsaistanbul.com/tr/> adresinden alınmıştır
- Çanakçıoğlu, M., & Ersan, O. (2020). İşletme Sermayesi Yönetiminin Firma Performansı Üzerindeki Etkisi: Çimento Şirketi. *Journal of Business Research-Turk*, 3(12), 2749-2763.
- Çelik, C., & Kırıl, G. (2018). Panel Veri Analizi ve Kümeleme Yöntemi İle Türkiye'de Konut Talebinin İncelenmesi. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 32(4), 1009-1026.
- Çımat, A., & Bahar, O. (2003). Turizm Sektörünün Türkiye Ekonomisi İçindeki Yeri Ve Önemi Üzerine Bir Değerlendirme. *Akdeniz İ.İ.B.F. Dergisi*, 1-18.
- Duman, T., & Kozak, M. (2013). Türk Turizm Ürünü: Rekabet ve Farklılaşma. *Anatolia: Turizm Araştırma Dergisi*, 109-121.
- Eralp, Z. (1983). *Genel Turizm*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basım Yayın Yüksekokulu Yayınları.
- Ercan, M. K., & Ban, Ü. (2010). *Finansal Yönetim*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Erdinç, S. B. (2008). Konaklama İşletmelerinde Nakit Yönetimi Etkinliğinin İncelenmesi (Yüksek Lİsans Tezi). Antalya: Akdeniz Üniversitesi.
- Erdoğan, M. (2018). Turizm İşletmelerinin Finansal Performanslarını Etkileyen Firmaya Özgü, Sektörel ve Makroekonomik Belirleyiciler. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15(41), 101-127.
- Gujarati, D. N. (2016). *Örneklerle Ekonometri*. (N. Bolatoğlu, Çev.) Ankara: BB101 Yayınları.
- İçöz, O., & İçöz, O. (2018). Turizm Arz ve Talebi. A. Üniversitesi içinde, *Genel Turizm Bilgisi* (s. 90-123). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- İşevi, A. S., & Çelme, B. (2002). Bilgi Çağında Yeni Hazine: Entellektüel Sermayeye Rekabeti Yakalamak. 1. ÜNAK Genel Konferansı, (s. 1-16). Samsun.
- Kamuyu Aydınlatma Platformu. (tarih yok). <https://www.kap.org.tr> adresinden alınmıştır
- Karadeniz, E. (2012). Turizm Sektörünün Nakit Dönüşüm Süresinin Analizi: İMKB Turizm Şirketleri ve TCMB Sektör Bilançoları Üzerinde Bir Araştırma. *Cag Universtiy Journal of Social Sciences*,

1(9), 122-145.

Kaya, B. (2007). İşletmelerde Nakit Yönetimi ve Bursa'daki Sanayi ve Ticaret İşletmelerine Yönelik Bir Araştırma. T.C. Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Yönetimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, 1-227.

Keynes, J. M. (1937). Alternative Theories of the Rate of Interest. The Economic Journal, 241-252.

Kürklü, E. (2014). Nakit Yönetiminin Başarısının Sağlanmasında İç Kontrolün Rolü: Üretim ve Hizmet İşletmeleri Arasındaki Farklılıkların Tespiti. Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, 375-392.

Niyazi, B. (2002). Finansal Yönetim . İstanbul: Türkmen Kitapevi.

Pamukçu, A. B. (1999). Finans Yönetimi. İstanbul: Der Yayınları.

Roney, S. A. (2011). Turizm: Bir Sistemin Analizi. Ankara: Detay Yayıncılık.

Sağlam, M., & Karaca, S. S. (2015). Çalışma Sermayesi Unsurlarının Firma Karlılığına Etkisi: Borsa İstanbul Şirketleri Üzerine Bir Uygulama. Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi, 10(1), 119-132.

Sarkım, M. (2008). Değişen Seyahat Eğilimleri Kapsamında Sürdürülebilir Turizm Anlayışının Turizm politikaları Üzerine Etkileri. 2. Ulusal İktisat Kongresi (s. 1-11). İzmir: DEÜ İ.İ.B.F. İktisat Bölümü.

Şentürk, A., & Özdilek, Ç. (2007). Antik Ve Modern Olimpiyat Oyunlarında Olimpiyat Atesinin Yakılması Sebepleri Ve Bu Güne Kadar Düzenlenen Oyunlarda Meşaleyi Taşıma Seremonileri. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 217-230.

T.C Kültür ve Turizm Bakanlığı. (tarih yok). Nisan 28, 2022 tarihinde [yigm.ktb.org.tr: https://yigm.ktb.gov.tr/TR-249709/yillik-bultenler.html](https://yigm.ktb.gov.tr/TR-249709/yillik-bultenler.html) adresinden alındı

Tokaç, A. (2018). İşletmelerde Finansal Yönetim Becerileri. İstanbul: Der Kitapevi.

Toskay, T. (1983). Turizm: Turizm Olayına Genel Yaklaşım. İstanbul: Der Yayınları.

Türkay, B. (2015). Turizm İşletmelerinin Sosyo-Ekonomik Kalkınma Sağlayacağı Katkıların Analizi: Tekirdağ İli Örneği. T.C. Namık Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, 1-75.

Türkiye İstatistik Kurumu. (2022, Ocak 30). Mart 21, 2022 tarihinde [tuik.gov.tr: http://www.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Turizm-Istatistikleri-IV.Ceyrek:-Ekim-Aralık-ve-Yillik,-2021-45785](http://www.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Turizm-Istatistikleri-IV.Ceyrek:-Ekim-Aralık-ve-Yillik,-2021-45785) adresinden alındı

Türkiye Seyahat Acentaları Birliği. (tarih yok). [tursab.org.tr: https://www.tursab.org.tr/istatistikler/turist-sayisi-ve-turizm-geliri](https://www.tursab.org.tr/istatistikler/turist-sayisi-ve-turizm-geliri) adresinden alınmıştır.

Ulusoy, T. , Esmer, Y. ve Dayı, F. (2019). Spor İşletmelerinde Nakit Yönetimi: Bist'de Bir Uygulama . MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi , 8 (2) , 1889-1905 . DOI: 10.33206/mjss.460899

Usta, Ö. (2008). İşletme Finansı ve Finansal Yönetim . Ankara: Detay Yayıncılık.

Weston, J. F., & Copeland, T. E. (1992). Managerial Finance. Orlando-Florida: Dryden Pres.

Yerdelen Tatoğlu, F. (2013). Panel Veri Ekonometrisi-Stata Uygulamalı. İstanbul: Beta Yayınları.

Yerdelen Tatoğlu, F. (2018). İleri Panel Veri Analizi. İstanbul: Beta Yayınları.

Yeşiltaş, M. (2018). Turizmin Genel Yapısı ve Temel Kavramlar. A. Üniversitesi içinde, Genel Turizm Bilgisi (s. 2-18). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi.